

ГОДИНА VIII.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 19.

УРЕЂУЈЕ А. ХАПИЋ.

Излази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплатна се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

САРА БЕРНХАРДОВА.

I.

(Наставак.)

Француски писац Ф. Фебир вели о Сари ово:
„Sarah Bernhardt est une comédienne hors ligne; on lui a reproché d' avoir soif de publicité, d' aimer à faire parler d' elle: Vox populi, vox Dei, la voix du peuple est la voix de Dieu, dit le vieil adage latin; ce sont les applaudissements des spectateurs qui ont fait du bruit autour du nom de M. Sarah Bernhardt; on ne tire des salves d' artillerie qu'en l' honneur des grands conquérants; les médiocrités ne sont jamais applaudies et le public, malgré tout, ne s' y intéresse guère.“

Mlle Sarah Bernhardt est fière et heureuse de cet intérêt qui lui est prodigué: elle ne s'en cache pas et nous l' en admirons davantage; d' ailleurs, de ce que la violette se cache sous l' herbe, il ne s' ensuit pas que l' on doive reprocher au lis superbe d' attirer tous les regards“.*)

(Сара Бернхардова је ванредна глумица; њој се приговара, што чезне за јавношћу, да воли, да свет о њој говори: Vox populi, vox Dei, глас народа, глас божији — вели стара пословица латинска; талашање гдедалаца, то је она хука бука, која прати г. Сару Бернхардову свуда; то-повима пуцају у почаст само славним освајачима; талентима од средње руке не пљеска се, и публика, као у пркос, не поклања им пажње за дugo.

Гђда Сара Бернхардова поноси се срећом, што јој обилато указују толико саучешћа: она то и не таји, и ми јој се дивимо све више и више; што се љубичица крије у трави, за то не мора човек прекорети красан љиљан, што привлачи сваког поглед на себе.)

Сама Сара говори о себи овако:

*) Album de la Comédie Française par F. Febure et J. Johnson. Paris, 1880.

„Ја сам по пореклу чивуткиња из Холандије. Моји родитељи, који су, на жалост, умрли, дошли су отуда, али ја сам се родила у Паризу. Ја говорим само француски, а од енглеског језика знам само неколико речи, које сам научила у своме путовању по Енглеској и Америци. Ја сам прешла у хришћанску веру и мој син, Мавро, крштен је у католичкој цркви. Моји непријатељи потворили су ме, да сам Немица. Ја сам се томе опирала, али не за то, што не попштујем Немце, већ из неких других побуда, а и за то, што то чини и велика Волтерка, која не ће да буде Францускиња. У Немачкој не ћу никада изаћи на позорницу. Нека о томе мисли ко шта хоће, али ја не могу ићи у госте ономе народу, који је Француску понизио и ђуто оштетио. Да је у несретном рату од год. 1870-71. победила Француска, сигурно да ни један немачки уметник не би дошао у Париз, да се тамо показује свету. Немачка позоришта чинила су ми сјајне понуде, и кад бих ја само за новцем грамзила, могла бих сам заслужити у Немачкој најмање милион франака. Признајем, да идем за тим, да заслужим што више новаца, јер не ћу моћи целога века глумовати. Радо бих оставила сину своме толико имања, колико му моја материнска љубав желји. По читав месец дана не читам нити књига, нити новина, шта више не отварам ни писма, која ми долазе. Ја немам времена, да све о себи мислим и да о себи водим бригу непрестано. Моји дани пролазе у спавању, јелу и пићу, путовању и глумовању. Ако останим, те не узмогу више излазити на позорницу, гледаћу, да се усавршим у вајарству и живопису. Мој син донеће ми нов живот. Сада му је шеснаест година. Много је учио и показује, да има више дара за живопис

нега ја. Он је здраво момче, дивне лепоте, јубљен од свакога. Њему за јубав ради бих хтела стећи милионе. Али набавити толико новаца није лака ствар. Сада сам наумила, да обиђем још Пољску, Русију, Италију, Шпањолску, Португалску, Турску и Египат. Морам да играм сваки дан, јер имам да подмирујем силне трошкове, и тако ми много мање остаје, него што свет мисли.

У Америци сам добијала извесну своту за сваку представу, али сада морам да водим бригу о целој дружини. Плата и путовање моје дружине стаје сиљних новаца. Чланови моје дружине добро су плаћени. Бољи имају месечну плату од 4500, а слабији 2500 франака. Не знам, да ли ћу икад више играти у Паризу. Тешко да ћу се моћи измирити са управом Comédie Française. А и за што бих то чинила? Комедија више потребује мене, него ја ју. Ја сам тамо, кад ми је најбоље ишло, заслужила на годину само шестдесет хиљада франака. Путујући могу да заслужим милион франака. Узалудан је страх мојих пријатеља, који мисле, да ћу се занемарити, да ћу као глумица олошати у путовању своме. Уметника више убија то, кад мора пред једном и истом публиком да игра. Сваки дан освојити земљиште, сваким даном задобити нову и нову публику — то је оно, што нас гони, да себе све више и више усавршујемо. Путовање ми не пада тешко. Ја у спавању проводим пола века свога. Дванаест сахата спавам, а дванаест сам будна. Могу да спавам у постељи, а и у колима на жељезници. Потреба ми је, да спавам по дана па ако не могу толико спавати узастопце, ја поделим то спавање на време између пробе и ручка, и између ручка и представе. Чим се испавам као што треба, могу своје живце напрезати, како ми је воља. Кад сам јако уморна, уседнем на коња, па јашем по шуми, и то увек у трку. Ја имам венчог редитеља, г. Жолијета, али ипак за то водим бригу о свему сама собом. Ја имам у себи све особине за позоришног управитеља, јер сам на позорници као код своје куће. Па ипак пре сваке представе спонада ме неки дрхат и грозница. Сваку улогу израђујем по замисли пејсниковој, па сам тако увек узбуђена на позорници. Чим ступим међу кулисе, умирам се, али док сам на позорници, ја се заиста смејем и плачем, па бих то чинила, кад би целу годину дана свако боговетно вече морала играти једну

и исту улогу. Ко хоће да наведе на плач друге, мора и сам умети плакати, па и ако само за то, да одговара улози својој. Радујем се сваком новом успеху, радујем се, као дете, цвећу, што ми се даје за игру моју. На жалост, што се цвеће не може да одржи, што тако брзо вехне! Све траке, што их добијам на венцима, или на китама од цвећа, шаљем кући. Мој син их прибра, и кад останем, те ће ми траке бити као дневник, из кога ћу моћи читати, шта ми се где десило на путу."

Тако вели сама Сара о себи, а сад је на мени ред, да вам кажем, шта мислим ја о њој као глумици по оним улогама, у којима сам је гледао.

II.

Прва улога, коју сам видео од Саре Бернхардове, била је улога Маргите у комаду „La dame aux camélias“ („Дама са камелијама“).

Ја сам више глумица, које су биле на гласу, па међу њима и саму Волтерку, гледао приказивати ту Маргиту, али ни једна ме није игром својом тако задивила и потресла као Сара.

Она тако верно, тако живо и истинито приказује живот и страдање јадне Маргите, те француске Сирене, да нам долази, да је она све то сама собом проживила, а не да се у улогу своју тек уживила.

Сара приказује Маргиту на особити начин.

Њена је Маргита грешница, али невина грешница. За то јој и праштамо тренутну заблуду, шта више, она задобија нашу симпатију, кад је видимо, како је преображава права, истинита јубав.

Сара је ванредним даром својим увидела, што до сад још ни једна глумица до ње није опазила, да је песник само за то употребио у свом комаду суху болест, што је и „права Маргита“, која му је лебдила пред очима, кад је писао своју драму, била болесна, и што је хтео, да се поклони романтици, која је у то доба, кад је он своје позоришно дело писао, била још једнако у јеку.

Све глумице редом износиле су до сада Маргиту као сентименталну девојку, која је поклијала, па сада болује од сухе болести.

То схватање много је шкодило самој драми.

Сари је већ сам маргитин живот драматичан по себи, па тако мисли, да није потребно, да глумица смртном болешћу тражи саучешња у по-

зоришне публике, и то болешћу, која није постала од љубави, и којој љубав не може прибавити лека и мелема.

Сара дакле веома мудро ради, што нам не износи постепено развијање маргитине болести. Она то чини тек онда, када хоће да јој се угаси живот.

(Наставиће се.)

Ј И С Т И Н И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Еј, људи, што се не жените!?) Шаљива игра у 4 чина, од Јулија Розенка, за српску позорницу прерадио А. Јовановић Муша.)

Ова шаљива игра преплита је преко наше позорнице 8. децембра о. г. и имала је таквог успеха, као да је нова. Та није да се то смјело, већ се никако није ни излазило из смеја, а то је, осим пишчеве заслуге, заслуга и наше честите позоришне дружине, која ту шаљиву игру приказају тако живо, тако прецизно, тако природно, да ти је милина гледати њихово вештачко надметање. Сви они редом заслужују наше признање и ми им морамо бити захвални, што су нам игром својом проплавили тога вечера правог уметничког уживања у позоришту. Нарочито се одликовала гђица Јеџа Поповићева као Мутнобаринка, та жена краткога врата, а многога разговора, која све и сва употребљује, само да би могла разудати кћери своје. Већ њен излазак причујавао је на смеј. Са свим у свом елементу била је и гђа М. Рајковаћка, као Јованка. За чудо је, како њој од руке иду наивне улоге. Све је на њој сушта природа и истинна, па за то је вреди много сваки њен приказ те врсте. Г. Ружић био је, као Јагодић, прави јунак од папуче са свима врлинама и мањнама таквих јунака. Гђа Ружићка (Мара) вешто је изнела жену, која је вична, да је у кући њена воља највиши суд. Гђица Л. Хаџићева (Савка), гђица Б. Хаџићева (Милева), г. Добриновић (Луткић), г. Лукић (Славић), г. Димитријевић (Максић) испунили су своја места као глумци, којима је увек на уму њихов уметнички глас, те се тако чувају од непропре и претеривања. Уз њих су добро пристали: г. Мирослављевић (Звекић), г. Бањковић (др. Петковић), и гђица Д. Адамовићева, која се већ много слободније креће на позорници. Само нека иде тако напред, па ће се и она моки временом уврстити у број наших бољих глумица. Много се може, само ако се озбиљно хоће.

—р—

П О З О Р И Ш Т Е .

* (Загребачко народно позориште.) У след катастрофе, што се догодила у бечком Ринг-театру, пренујаје, тако рећи, цела Јевропа, те се на све стране мисли

Једва да се два-три пута накашљала за цело време игре њезине.

Тај начин схватања те улоге са свим је нов. То показује, да је у Саре ванредан естетичан укус, да она увек проникне суштину самога дела и језгру своје улоге, и да је свакда верни и истинити тумач песникових мисли и осећаја.

и ради, како да се доскочи томе, да се не догађају вишне онаке катастрофе, каква је 26. нов. (8. дец.) о. г. Беч снашла. Све надлежне власти прегледају садашња позоришта, и што је нужно, предузимају зарад безбедности позоришне публике, а где је нужно, и затварају позоришта. Тако брзојављају из Загреба како је конзеренција стручних људи под бановим председништвом прегледала тамошње народно позориште, те закључила, да се исто затвори, док се не оправи, што је нужно, да свет може безбрежно похађати позоришне представе.

С И Т Н И Ц Е .

* (Краљица као песникиња.) Румунска краљица Јелисавета, рођена кнегиња Видска (Neuwied), лепа и даровита владарка, која је под књижевним именом „Кармен Силва“ (Sylva) немачку књижевност већ обогатила зборником румунских народних песама у посве врсним преводима (Rumänische Dichtungen, Липскa 1880.), паздаја је сад једну свеску својих самосталних песама под именом „Буре“ (Stürme), новеле у стиховима (у Бону код Страуса). Силва као да је стекла право грађанства међу немачким песницима, а то би понда било, да занимљива песникиња не заузима тако висок положај у друштву. Јане је штампала своје преводе са језика онога народа, коме је постала земаљском мајком. Видело се из књиге, с коликом се љубављу и оданошћу краљица задубила у језик, како је ушла у све финоће и тајне његове; са задовољством познасмо читав низ румунских песника. У преводима се показа знатан дар за форму, али тек оригиналне песме потврдише, да на румунском престолу седи права, потпуна песникиња. „Буре“ су четири мале епа, који заједнички исказују мисао, да жене скривају у себи „бар парче“ херопама, да оне својим привидно пасивним начином не раде и не стварају мање од људи. Она својим сестрама посвећује „Буре“, што буре припадају бићу женином, и што јунакиње од тих четири песама не беху поштеђене од буре.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

19. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 14.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 17. ДЕЦЕМБРА 1881.

ВОЈА ТЕЈА.

ШАЉИВА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, С НЕМАЧКОГ ПРЕВЕО Г. ГЕРШИЋ.

ОСОБЕ:

Барон Виљдель	Димитријевић.
Бароница	М. Рајковићка.
Камуфле	Добриновић.
Јован, баронов слуга	Рашнић.

Збива се у Паризу у кући барона Виљделя.

ЗА ТИМ:

ТРЕШНЯВАР.

ПОЗОРИШНА ИГРА У ЈЕДНОЈ РАДЊИ, ОД Т. БАНВИЉА, ПРЕВЕО Ј. ЂОРЂЕВИЋ.

ОСОБЕ:

Лудвик XI., краљ француски	Лукић.
Пијер Гренгоар	Ружић.
Симон Фурније, трговац	Банковић.
Лујза, његова ћи	М. Рајковићка.
Оливје-ле-Дем, берберин краљев	Милосављевић.
Николија Андријева, сестра симонова, удовица	Б. Хадићева.

Пажеви краљеви. Слуге Симона Фурнијера. Официри и стрелци телесне страже.

Место: варош Тур у Француској. Време: година 1469.

У суботу 19. децембра с новом подолом улога први пут: „МЛЕТАЧКИ ТРГОВАЦ“. Позоришна игра у 4 чина, написао В. Шекспир, превео Ј. Петровић, за српску позоришну агенцију А. Хадићу.

Улазнице могу се добити у позоришној писарници од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.